

CALEA MÂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

„Domnul meu și Dumnezeu meu!”

Mărturisirea pe care o face Apostolul Toma, atunci când Îl întâlnește pe Domnul Cel înviat, este una care are o valabilitate permanentă și universală în viața Bisericii și a fiecărui credincios. După ce femeile mironosițe și ceilalți Apostoli au mărturisit că Iisus Hristos, Domnul și Învățătorul lor a fost văzut viu, că El nu mai este printre cei morți, ci că El a înviat, Apostolul Toma nu a crezut. Dimpotrivă, el a condiționat credința lui în Învierea lui Hristos, de argumentul sau dovada simțurilor. El a spus în mod clar: „Dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor, și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede” (Ioan 20, 25). Era o atitudine a unui om, care nu voia să se încreadă în spusele altora, ci dorea ca el însuși, să se convingă, pe calea simțurilor, de adevărul și realitatea Învierii, pe de o parte, dar, în același timp, și de faptul, că dacă Iisus Hristos a înviat, atunci El este Dumnezeu adevărat.

Domnul Cel înviat din morți îi satisface, în mod pedagogic, această nevoie a Apostolului Toma, de a se încredința, prin simțurile sale de văz, auz și pipăit, de adevărul Învierii Sale. Astfel la opt zile după Înviere, Iisus Cel înviat S-a arătat din nou Apostolilor, de data aceasta, cu Apostolul Toma de față. După ce i-a salutat pe Apostolii adunați, cu salutul „Pace Vouă!” Domnul I S-a adresat lui Toma, zicând: „Adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea; și nu fi necredincios, ci credincios” (Ioan 20, 27). Impresionat și cutremurat de o asemenea arătare și invitație primită de la Cel înviat, la care nu se aștepta, Apostolul Toma a exclamat: „Domnul meu și Dumnezeu meu!” (Ioan 20, 28).

În aceste puține cuvinte s-a exprimat tot zbuluciumul și așteptările sufletului său, care s-au văzut confirmate și depășite, prin arătarea, prezența și cuvântul lui Iisus Cel înviat, și, Care Se afla în fața lui. Această prezență dumnezeiască a exercitat o asemenea presiune spirituală asupra neîncrederii lui Toma, încât s-a topit toată gheața neîncrederii, toată închistarea sufletului lui și toată opacitatea spirituală, în care

trăia, până în momentul în care Domnul înviat, l-a transformat pe Apostolul neîncredător, în Apostolul mărturisitor.

Mărturisirea Apostolului Toma reprezintă un tezaur neprețuit al Bisericii lui Hristos. În mărturisirea lui Toma s-au topit toată neîncrederea și necredința lumii în Învierea lui Iisus Hristos. De aceea, această mărturisire are o valoare excepțională pentru toate generațiile de creștini, care se vor perinda pe scena istoriei. Nu întâmplător, de această mărturisire depinde mântuirea sau pierzania întregului neam omenesc. Din acest motiv, Biserica s-a străduit, încă de la începutul existenței ei în istorie, să păstreze și să proclame adevărul credinței în Hristos Cel înviat. Mai mult decât atât, mărturisirea Bisericii s-a concentrat pe afirmarea credinței în dumnezeirea lui Hristos, prezentându-L pe Acesta, ca Dumnezeu adevărat și Om adevărat, ca Dumnezeu-Om, Care S-a apropiat de oameni, a asumat umanitatea lor, pentru ca să o înnoiască, să o desăvârșească și, în final, să o mântuiască.

Această mărturisire a lui Toma s-a transmis tuturor creștinilor. De asumarea acestei mărturisiri depinde mântuirea omului. Astfel, Biserica nu propovăduiește păreri personale ale membrilor ei, ci Cuvântul Cel viu al lui Dumnezeu, Care S-a făcut om pentru ca pe oameni să-i mântuiască. Inima de foc a mărturisirii Bisericii a fost și rămâne mărturisirea Apostolului Toma: „Domnul meu și Dumnezeu meu!”

Mărturisirea aceasta a Bisericii este vie, iar nu un depozit arhivistice, depășit și prăfuit. De aceea, la fiecare Sfântă Liturghie comunitatea Bisericii mărturisește credința ei în Sfânta Treime, Care a lucrat mântuirea oamenilor, prin cele două brațe ale Dumnezeirii: Fiul Tatălui și Duhul Sfânt, după expresia Sfântului Irineu.

Neînțelegerea acestei mărturisiri concentrate și sintetice a Bisericii în Persoana lui Hristos, ca Fiu al lui Dumnezeu și Fiu al Omului se explică și prin aceea, că ea a fost extrasă din contextul în care ea a fost mărturisită și trăită, și anume contextul eclezial-liturgic.

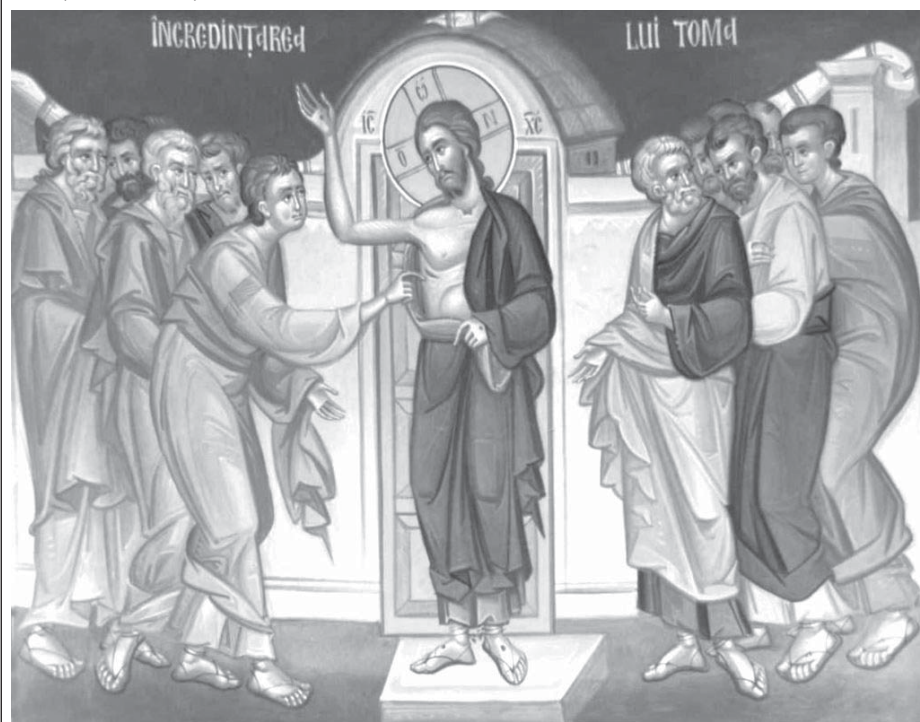
Continuare în pagina 2
Pr. Ioan TULCAN

PREDICA

Învierea lui Hristos văzând

Duminica a doua după Paști (a Tomii)

„Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii (duminica), și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: Pace vouă ! Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s-au bucurat ucenicii, văzând pe Domnul. Și Iisus le-a zis iarăși: Pace vouă ! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute. Iar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci au zis lui ceilalți ucenici: Am văzut pe Domnul ! Dar el le-a zis: Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui, semnul cuielor, și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede. Și după opt zile, ucenicii Lui erau iarăși înăuntru, și Toma, împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate, și a stat în mijloc și a zis: Pace vouă ! Apoi a zis lui Toma: Adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios ci credincios. A răspuns Toma și I-a zis: Domnul meu și Dumnezeu meu ! Iisus I-a zis: Pentru că M-ai văzut ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut ! Deci și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta. Iar acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui” (Ioan 20, 19-31).

Învierea Lui Hristos cu trupul, este mărturia biruinței asupra morții, *Lumina cea fără de ani din mormânt cu trupul tuturor a strălucit.* (Cântarea a VII-a din Canonul Învierii). Cel ce nu crede că Domnul a înviat cu trupul, nu cunoaște puterea Cuvântului și Înțelepciunii lui Dumnezeu. Hristos a murit ca orice muritor, dar a înviat datorită Vieții din El. Trupul lui Hristos cel înviat, este un trup ridicat la deplina transparență duhovnicească și în această calitate s-a umplut de sfințenie, transparența și sfințenia ni se comunică și nouă prin împărtășire de trupul Său și atunci Învierea lui Hristos, înseamnă și intrarea Lui în deplină comuniune cu noi, comuniune actualizată, prin sălășluirea lui Hristos prin Duhul Său în ființa noastră.

A venit Iisus și a stat în mijlocul ucenicilor și le-a zis: Pace vouă ! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi!

Hristos cel Înviat, S-a arătat în mod repetat ucenicilor Săi, tocmai ca prin aceste arătări ei să cunoască învierea Sa. Din cartea *Faptele Apostolilor*, aflăm că Mântuitorul Hristos: „S-a înfățișat pe Sine viu după patima Sa, prin multe

semne doveditoare, arătându-li-Se timp de patruzeci de zile și vorbind cele despre împărăția lui Dumnezeu” (Fapte 1,3). Sfinții Evangheliști nu susțin că au relatat toate arătările lui Hristos după învierea Sa. Atât Sfinții Evangheliști cât și inmografiile cărților de cult, arată pe Sfinții Apostolii și femeile mironosițe, ca fiind cei dintâi martori și mărturisitori ai Învierii lui Hristos. Aceștia au fost trimiși de Hristos, să propovăduiască oamenilor Învierea Sa. Arătările Domnului, le-au întărit ucenicilor credința, risipindu-le orice îndoială și le-au dat puterea de a mărturisi învierea Lui. Inmografiile spun că apostolii *au arătat neamurilor; fără îndoială, învierea Lui Hristos.* După învierea Sa, Hristos s-a arătat doar celor cu inima plină de iubire, fără a se mai arăta celor împietriți cu inima. În timpul arătărilor Sale, din trupul Lui iradiază o putere deosebită. Inmografiile ne spun că *strălucirea cea neumbrită a Dumnezeirii Sale a început încă în iad, iadul l-a omorât cu strălucirea Dumnezeirii și a înviat pe cei ce au murit în dreapta credință.*

Continuare în pagina 2
Pr. Ioan LAZĂR

Din sumar

„Chemarea noastră și astăzi este aceea, de a da mărturie despre credința noastră în mijlocul societății în care trăim”
pagina 3, interviu realizat de pr. Ioan Tulcan cu profesorul dr. Martin Illert de la Universitatea din Halle (Germania)

Știri

pagina 4

Învierea lui Hristos văzând

Urmare din pagina 1

După Învierea Sa, Hristos, cu trupul Său pnevmatizat, se putea face vizibil când voia tocmai pentru ca ucenicii să se convingă despre învierea Lui și să propovăduiască aceasta înaintea oamenilor în vederea întemeierii Bisericii. Prin Sfinții Apostoli, *Lumina cea neînserată* a strălucit, și tot prin ei s-a revărsat în lume viața cea nouă, ce izvorăște din taina mormântului, după Înviere și înnoiește lumea.

Hristos a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute.

În seara Învierii, Hristos plin de Duh Sfânt, vine înaintea ucenicilor Săi și le arată mâinile și coasta Sa, străpunse pe cruce, de piroane și de sulită și suflă asupra lor Duhul Sfânt. Gestul este analog, cu cel al Dumnezeuului celui viu, din cea de-a doua relatare a creației din Geneză, care suflă în nările omului suflare de viață și omul devine, la rândul lui, „ființă vie” (Geneza 2, 7). Prin aceasta, peste apostolii, sa odihnit Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii (Isaia 11, 2), și atunci au înțeles Învierea. Această înțelegere nu a dobândit-o Sfântul Apostol Toma, nefiind cu ei la acea întâlnire cu Hristos. Sfântul Chiril al Alexandriei spune că Hristos le-a dat acum ucenicilor, Duhul Sfânt, pentru întărirea lor i-a sfințit, dându-le Duhul Său printr-o suflare văzută, ca să credem și noi cu tărie că Sfântul Duh nu e străin de Fiul, ci e de o ființă cu El și purcede din Tatăl prin El. A arătat că celor chemați prin El să fie Apostoli ai lui Dumnezeu li se dă în mod necesar Duhul. Deoarece n-ar putea lucra cineva cele plăcute lui Dumnezeu, fără a primi mai înainte putere de sus (Luca 24, 49). Hristos cel Înviat a dat ucenicilor Săi, Duh Sfânt îndată după Înviere, pentru a-i pregăti pentru împărtășirea cu Duhul Sfânt în ziua Cincizecimii, fiindcă împărtășirea cu Duhul Sfânt se face gradual. Această împărtășire a Duhului Sfânt, avea legătură și cu iertarea păcatelor. În ziua Cincizecimii, ucenicii fiind pregătiți duhovnicește, au primit Duhul Sfânt și au devenit mădulare ale Trupului înviat al lui Hristos.

Dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede!

Prin întruparea Sa, prezența lui Hristos în lume a avut un caracter concret și cunoașterea Sa de către om, este posibilă, nu numai prin credință ci și cu simțurile. El și-a arătat dumnezeirea în mod concret, aceasta putând fi percepută cu simțurile omenești, pentru că oamenii au mai multă încredere în ceea ce văd cu ochii lor decât în ceea ce aud, de aceea adeseori și pun la îndoială ceea ce nu văd. Dar cu toate că Hristos S-a întrupat și a fost văzut de oameni, nu toți L-au cunoscut ca Fiul al lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat, nu toți L-au înțeles. În Sfințele Evanghelii întâlnim întrebarea lui Hristos: Cine zic oamenii că sunt Eu? Ucenicii au răspuns: Unii, Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia sau unul dintre prooroci (Matei 16, 14). Când a întrebat: „Dar voi cine ziceți că sunt? Răspunzând Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu. Iar Iisus, răspunzând, i-a zis: Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri” (Matei 16, 15-17), Așadar Petru a cunoscut că Iisus este Hristos Fiul lui Dumnezeu Celui viu nu prin puterea simțurilor lui ci prin descoperirea lui Dumnezeu. Cu puterile firii nu putea să-L cunoască. Cântăm *Învierea lui Hristos văzând* nu Învierea lui Hristos crezând, înseamnă că ne referim la Hristos cel Înviat din morți pe Care Îl vedem în Biserică, în Sfințele Taine. Sunt unii care cred în Înviere, dar mai sunt și alții, care Îl văd pe Hristos Înviat, îmbrăcat în lumină și strălucind cu neapropiata lumină a învierii, căci, învierea lui Hristos este învierea celor de pe pământ. Așadar, sunt unii care au auzit doar de învierea lui Hristos, iar alții care au văzut. Cei din ce au văzut sunt adevărații martorii Învierii lui Hristos. Creștinii luminați de har, văd pe Hristos Cel Înviat și astfel devin martori ai învierii lui Hristos, adăugându-se șirului nesfârșit al martorilor învierii lui Hristos pe care o vestesc neîncetat, rostind cu bucuria vieții răsărită nouă tuturor din Înviere: „*Hristos a Înviat!*”

Pentru că M-ai văzut ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!

Credința este organul cunoașterii supraționale. Din iubirea Sa de oameni,

Dumnezeu dăruiește cunoașterea, celor ce cred în El. Sfinții Părinți spun că îndoiala lui Toma, a fost din purtare de grijă a lui Dumnezeu, anume că, lăsând pe acest Apostol să lipsească în prima zi când s-a arătat Apostolilor, lăsându-l să se frământă cu sufletul între îndoială și credință, să pregătească astfel o mărturie puternică, peste veacuri asupra adevărului învierii, nu numai pentru a pune capăt îndoiei lui Toma, ci și pentru a servi tuturor credincioșilor din toate timpurile și din toate locurile, temei puternic pentru credința lor și prin aceasta, pentru mântuirea lor. Ne întrebăm de unde și de ce a venit această îndoială la Sfinții Apostoli? Răspunsul l-am putea găsi la Părintele Antonie Bloom, care referindu-se la necredință și îndoială spune că uneori omul poate deveni necredincios pentru a se apăra de monstruozitatea propriei conștiințe. El ne dă pilda unui ateu, care căuta să se îndreptățească pe sine, în fața unui preot, care ascultându-l cu atenție, i-a zis: Nu este chiar atât de important, dacă tu crezi în Dumnezeu, El nu pățește nimic din aceasta, dar să ști că Dumnezeu te iubește și crede în tine. Dar tu gândește-te, de ce ți-ai pierdut credința, când a fost de folos pentru tine, ca Dumnezeu să nu existe. Omul surprins de acest îndemn, a început să caute răspunsul. A încercat să pună îndoiala sa, pe seama studiilor universitare, apoi a căutat în memoria sa până și-a amintit de o întâmplare, petrecută atunci când el avea doar vreo șase ani și în loc să pună un bănuț în șapca unui orb a luat un bănuț din șapca orbului și apoi mustrat de conștiință a crezut pe fratele său mai mare, care spunea că Dumnezeu nu există. Atunci a simțit deodată ușurare, zicându-și: Dacă Dumnezeu nu există, am scăpat, nu mai are nici o importanță că am luat bănuțul din șapca orbului. Acesta a fost începutul necredinței sale, absența lui Dumnezeu o găsisse drept o salvare de remușcările conștiinței sale. Ne putem gândi, că Toma, fiind ucenicul care atunci când au fost înștiințați despre moartea lui Lazăr și știind primejdia de moarte, care-l pândea pe Hristos din pricina iudeilor, a zis: *să mergem să murim împreună cu El* (Ioan 11, 16). Dar atunci când Hristos, a pățimit batjocură

și cruce și moarte și Toma a fost printre cei ce l-au părăsit, ascunzându-se de frica iudeilor. De bună seamă, monstruozitatea conștiinței precum și rușinea de a privi în ochi pe Cel ce îl părăsise la grea încercare, a făcut ca lui să-i fie de folos a se îndoii, de învierea lui Hristos.

„Un necredincios, grați unui credincios: „Cât de bună ar fi lucrarea mea dacă aș fi credincios!” „De unde știi aceasta?” - întrebă credinciosul. „Din purtarea bună pe care o văd la cei credincioși” - zise necredinciosul. Atunci credinciosul îi răspunde: „Prieten începe și tu o purtare bună și-ai să vezi că-ți vine credința”. Omul acela, care nu era un suflet pierdut, începu să-și dea osteneala a face fapte bune. Și, după o bucată de vreme, veni la cel credincios și-i zise: „Îți mulțumesc prietene de sfatul pe care mi l-ai dat, căci iată am ajuns și eu credincios”. Credinciosul rosti: „Credința, dragul meu, este izvorul faptelor bune. Dar și faptele bune pot aduce credința.”

Progresul în credință se realizează prin apropierea de Dumnezeu. Este în același timp un progres în spiritualizarea noastră fără de care nu vom putea învia întru slavă și nu ne vom putea înălța la cer. Aceasta presupune o împreună lucrare a lui Dumnezeu și a omului. Când omul va fi vrednic, se va găsi în fața Mântuitorului Hristos Cel înviat, rostind precum Toma „Domnul meu și Dumnezeul meu!”, într-o stare de *bucurie smerită: de bucurie*, ca fericiți trăitori ai Marii Întâlniri. Să ne învrednicească Dumnezeu de această clipă. **Viața noastră capătă sens, capătă explicație, capătă lumină, numai prin faptul că aflăm din învierea Domnului că și noi vom învia, că viața nu se încheie aici.** În această zi oamenii merg la cimitir, rugându-se împreună cu preoții pentru sufletele celor răposați. Se dau de pomană mai ales ouă roșii, pască și cozonac, adică cele specifice Paștelui.

Să credem și să mărturisim că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și crezând să avem viață în numele Lui. Să păstrăm cu sfințenie credința curată și fierbinte în Dumnezeu și toată tradiția străbună moștenită de la înaintași și să trăim în pace și iubire unii cu alții, ca împreună să cântăm: „Hristos a înviat!” Amin.

„Domnul meu și Dumnezeul meu!”

Urmare din pagina 1

În fiecare epocă trebuie să fie făcută evidentă și relevantă această mărturisire, de care depinde mântuirea lumii. Fiecare context istoric, cultural, filosofic, științific etc. constituie o nouă provocare în fața lucrării mărturisitoare a Bisericii. Nu întâmplător, s-a afirmat la începutul acestui nou mileniu creștin, că lumea

trebuie din nou reconvertită la Hristos, că trebuie să i se deschidă perspectiva acestei mărturisiri plină de sens și de lumină spirituală, care se desprind din Logosul creator și mântuitor, făcut om. Ambianța de rugăciune, comuniune, doxologie a Bisericii cu Liturgia ei, oferă contextul duhovnicesc necesar pentru înțelegerea, aprofundarea și trăirea ace-

tei mărturisiri de credință. Ea reclamă deschiderea sufletului omenesc, prin credință, care să primească mereu și mereu izvoarele vie și reconfortante ale afirmației mărturisitoare, că „Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă” (I Timotei 3, 16).

Crucea – Cheie

**Nu-ți găsec nici cuget, nici cuvânt,
Mintea e prea slabă să Te priceapă
Inima, poate, ar sta să Te încapă,
Dar mi-ar trebui o inimă de sfânt.**

**Cârmă spre Domnul pe oceanul de rele,
Cheie ce pururi Cerul deschii,
Cruce sfântă, ajută-mi să te pui
Cheia labirintului vieții mele.**

Vasile Voiculescu

„Chemarea noastră și astăzi este aceea, de a da mărturie despre credința noastră în mijlocul societății în care trăim” Interviu cu profesorul dr. Martin Illert de la Universitatea din Halle (Germania)

Apreciez în mod deosebit aceste dialoguri teologice, întrucât în cadrul lor, Bisericile Ortodoxe și Protestante, se cunosc din ce în ce mai bine, astfel încât pot fi descoperite apropieri în mărturisirea credinței, la care nici unii, nici alții, nu s-ar fi așteptat.

5. *Ce părere aveți în legătură cu derularea dialogului teologic dintre Biserica Evanghelică din Germania (EKD) și Biserica Ortodoxă Română (BOR)? Are acest dialog o particularitate și o semnificație aparte?*

În contrast cu celelalte dialoguri teologice ale EKD cu Bisericile Ortodoxe, dialogul teologic cu Biserica Ortodoxă Română a avut de la bun început un pronunțat profil teologic. Prin aceasta, acest dialog teologic a putut să evite în trecut (este vorba de anii de dinainte de 1989 n.n.) pericolul de a fi contaminat din punct de vedere ideologic, astfel încât în centrul acestui dialog a stat mereu tematica teologică cu o relevanță deosebită. Teologii ortodocși români, așa cum îi cunosc personal, datorită cel mai adesea unei excepționale cunoașteri a limbii germane și a interesului lor pentru cunoașterea teologiei germane, pot constitui punți importante de legătură între Est și Vest.

6. *Nu cu foarte mult timp în urmă, a apărut în Germania, iar acum câteva zile și la Arad, „Dicționarul dialogurilor teologice dintre Biserica Evanghelică din Germania și Bisericile Ortodoxe (1959-2013). Cum priviți dumneavoastră această lucrare și ce credeți că ar putea reține și învăța din această lucrare Bisericile noastre și teologia lor?*

În acest Dicționar se pot descoperi atât de multe aspecte teologice pe care Bisericile noastre le pot mărturisi împreună. O asemenea privire generală a acestor dialoguri ne ajută să depășim unele clișee și imagini simplificatoare cu privire la viața și credința celui alt partener de dialog teologic, care în lipsa

unei cunoașteri directe, n-ar putea fi depășite. În afară de aceasta, Dicționarul păstrează înțelegeri importante cu privire la credința mărturisită de Bisericile noastre, și pe care le-au pus în evidență comisiile noastre de dialog teologic în întâlnirile trecute. Astfel, Dicționarul reține munca importantă de dialog teologic, care în felul acesta este păstrată și în mod clar prezentată, și, care invită la o lucrare asemănătoare și în continuare.

7. *Care este opinia dumneavoastră cu privire la prioritățile cercetării teologice în Răsărit și Apus? În ce direcții ar trebui să se desfășoare această activitate și ce fel de accente ar trebui să fie puse în viitor?*

Aceasta este o întrebare deosebit de complexă la care, probabil, pot fi date mai multe răspunsuri inteligente. Voi încerca să exprim părerea mea personală cu privire la această întrebare. Teologia trebuie să răspundă mereu la ceea ce îndeamnă Sf. Apostol Petru: „Să fiți întotdeauna gata, să răspundeți oricui vă cere socoteală despre nădejdea voastră, însă, cu blândețe și cu frică și cu bună credință” (I Petru 3, 15). În calitate de teologi trebuie să răspundem la îndemnul Sf. Apostol Petru, folosind o anumită metodă și un limbaj adecvat, astfel încât să ne poată înțelege și reprezentanții celorlalte științe din cadrul Universităților. În același timp, teologia este acel domeniu, al cărui obiect de cercetare niciodată nu poate și nu trebuie să fie controlat și epuizat rațional. Această recunoaștere a limitelor și insuficiențelor oricărei perspective umane în domeniul cunoașterii, în general, reprezintă, după părerea mea, o contribuție importantă la discursul științific și etic-moral. Viziunea noastră teologică se opune oricărei fantezii a atotputerniciei umane, care poate avea consecințe neprevăzute pentru omul și societatea de astăzi.

8. *Care ar fi principalele provocări la adresa Bisericilor din Apus și din*

Răsărit în lumea contemporană?

Consider că Bisericile din Apus și cele din Răsărit, în contextul societăților lor, aflate într-o schimbare rapidă și permanentă, marcate de individualism pronunțat, trăsături ale unei astfel de societăți prezente în Apus, dar, din ce în ce mai pronunțat și în Răsăritul Europei, se află în fața aceluiași provocări. Iar, provocarea esențială este aceea, de a fi ascultat mesajul Bisericii, care este în esență Vestea cea bună a mântuirii tuturor oamenilor. Provocarea principală constă în aceea, că mulți oameni în vremea noastră, consideră că nu mai au timp pentru a asculta propovăduirea de către Biserici a Cuvântului Evangheliei lui Iisus Hristos. Bisericile Europei se află în fața unei misiuni importante; aceea, de a se adresa și acestor oameni, care gândesc așa, adică și aceora care ignoră mesajul Bisericii, fără ca prin aceasta, Biserica să reducă sau să distorsioneze propria ei misiune, acomodându-se fără limite așteptărilor omului secularizat de astăzi.

9. *Ce fel de accente ar trebui să pună Bisericile Europei în lucrarea lor misionară (în contextul fenomenului secularizării, al migrației etc.)?*

Chemarea noastră și astăzi este aceea, de a da mărturie despre credința noastră în mijlocul societății în care trăim. Bisericile pot face aceasta prin Cuvântul proclamat și prin slujirea lor diaconică, după modelul Mântuitorului. Bisericile sunt chemate astăzi să se pronunțe și în ceea ce privesc problemele etice sau bioetice. De asemenea, ele trebuie să se roage pentru țările în care locuiesc, precum și pentru creștinii persecutați în diferite țări ale lumii, și, în general, pentru toți oamenii aflați în suferință, oriunde s-ar afla aceștia.

Vă mulțumesc pentru răspunsurile pe care ni le-ați oferit.

A consemnat
pr. Ioan Tulcan

Sfânta Treime în gândirea Părintelui Profesor Ilarion V. Felea

Părintele Ilarion V. Felea, în lucrarea „Religia iubirii” prezintă oarecum într-un duh apologetic învățătura despre Sfânta Treime astfel: „Acesta este Dumnezeuul creștinilor: Dumnezeuul trinitar: Tatăl-Creatorul, Fiul-Mântuitorul și Duhul Sfânt-Sfințitorul lumii. Unitatea ființei divine este cuprinsă în Treimea ipostasurilor; unitatea în trinitate și trinitatea în unitate. Unitatea ființei ne revelează perfecțiunea divină (perfecțiunea e una), iar trinitatea persoanelor ne arată realitatea și posibilitatea raporturilor sale cu lumea și a oamenilor cu El, prin religie. Bucuria, iubirea și fericirea sunt legate de „comuniunea subiectelor” (D. Stăniloae), în cazul lui Dumnezeu de treimea persoanelor. Numai în comuniune se simte bucuria existenței; numai în comuniune este dată putința iubirii și a fericirii perfecte; numai în comuniune putem avea religie. Caracteristica bucuriei, a fericirii și mai ales a iubirii este împărtășirea; se dorește și se cere împărtășită, altfel

nu-i întreagă, nu se simte în plinătatea ei. Dumnezeu-iubirea-se împărtășește oamenilor prin întruparea Fiului, care ne-a vestit Evanghelia mântuirii și prin pogorârea Duhului Sfânt, care ne împărtășește harul sfințirii, și astfel ne asigură, maximum de bucurie, fericirea și nemurirea în comuniune de iubire cu El.” (Pr. Ilarion V. Felea, *Religia iubirii*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009, pp. 136-137).

„Desigur, nici prin logică, nici prin psihologie nu putem pătrunde în misterul Dumnezeirii. Gânditorii creștini au încercat totuși să folosească diferite analogii, prin care să arate că învățătura despre Preasfânta Treime, într-o oarecare măsură, se poate pătrunde nu numai prin credință, dar și prin rațiune. De pildă: timpul, deși e unul, are trei fețe: trecutul, prezentul și viitorul; spațiul, deși e unul, are trei dimensiuni: înălțimea, lungimea și lățimea; triunghiul, deși e unul, are trei laturi; soarele, deși e unul, are trei înfățișări: discul, căldura și razele; ma-

teria, deși e una, are trei stări: solidă, lichidă și gazoasă; apa, deși e una, are trei stări: gheața, apa curgătoare și aburi; izvor, fântână și râu; cărămida, deși e una, e făcută din trei elemente: pământ, apă și foc; fierul înroșit, deși e unul, cuprinde fierul, focul și căldura; electricitatea, deși e una, încălzește, luminează și mișcă; corpul, deși e unul, are trei părți: capul, trunchiul și membrele; arborele, deși e unul, are rădăcinile, trunchiul și crengile; familia, deși una, e alcătuită din tată, mamă și copii; sufletul, deși e unul, are trei facultăți: rațiunea, voința și sentimentul. Unii au mers cu analogiile și mai departe, încât au spus că și matematica poate dovedi unitatea Treimii, deoarece numărul cel mai mic $1 \times 1 \times 1 = 1$. La fel și numărul cel mai mare: infinitul x infinitul x infinitul x infinitul x infinitul.” (Pr. Ilarion V. Felea, *Religia iubirii...*, p.137).

Părintele Ilarion Felea explică raporturile dintre Persoanele Treimice mărturisind: „dogma credinței creștine

învață că Fiul se naște din Tatăl și Duhul Sfânt porcede din Tatăl mai înainte de toți vecii, adică din eternitate. Cum se poate aceasta? Nu este cu neputință de răspuns: Fiul s-a născut din Tatăl cum se naște cuvântul din minte și Duhul Sfânt porcede din Tatăl cum porcede fapta din voință. Cuvântul se naște din minte, nu porcede: și fapta porcede din voință, nu se naște. La fel se naște Fiul și porcede Duhul Sfânt din Tatăl... Dumnezeu Tatăl e soarele universului, care există din veșnicie. Fiul este lumina Tatălui care a venit în lume ca să ne lumineze calea spre veșnicie, iar Duhul Sfânt e căldura care vine de la Tatăl ca să ne încălzească inimile și să aprindă în ele iubirea lui Dumnezeu. Astfel, cum soarele cu lumina și căldura sunt una, la fel una sunt Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt-Preasfânta Treime, Troița creștină.” (Pr. Ilarion V. Felea, *Religia iubirii...*, p.138).

Ionuț MÎLCOMETE

ȘTIRI

A doua zi de Paști la Catedrala Veche din Arad

A doua zi de Paști, preoții și credincioșii de la Parohia Arad-Centru, au avut bucuria duhovnicească de-al avea în mijlocul lor pe Întâistătătorul Eparhiei arădene, pe Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Timotei.

Înaltpreasfinția Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi ai Catedralei Vechi, în prezența oficialităților locale și a unui mare număr de credincioși, care ca de fiecare dată au umplut locașul de cult. Din sobor au făcut parte și Părintele Flavius Petcuț, protopopul Aradului, Pr. prof. dr. Cristinel Ioja, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad, Pr. Traian Micoroi, parohul Catedralei, Pr. prof. Ioan Tulcan, Pr. Eugen Crișan, preot pensionar, Arhid. Tiberiu Ardelean, inspector eparhial, Diac. Paul Orădan, secretar Protopopiatul Arad, Diac. Viorel Herlo.

Cuvântul de învățătură al Chiriarhului a fost legat de Pastorală cu titlul „Jertfă tainică”, urmărind părtășia credincioșilor la jertfa nesângeroasă, însuși Trupul și Sângele Domnului jertfit pe cruce spre mântuirea tuturor ca Miel al lui Dumnezeu, cum este numit, prefigurat de mielul pascal din istoria biblică, a subliniat Înaltpreasfinția Sa.

La momentul împărțirii zeci de credincioși, majoritatea copii, au primit Trupul și Sângele Mântuitorului.

Răspunsurile liturgice au fost date de Corul de tineret al Catedralei Vechi, dirijat de domnul conf. Mircea Buta.

La final, părintele Ioan Tulcan a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Timotei pentru bucuria prilejuită prin slujirea în cea de-a doua zi de Paști în Vechea Catedrală a Aradului, oferindu-i din partea slujitorilor, consiliului parohial și a credincioșilor, un frumos coș cu flori.

A doua zi de Paști sărbătorită în Ineu

În cea de-a doua zi a Praznicului Învierii Domnului, credincioșii din Ineu au avut bucuria de-al avea în mijlocul comunității parohiale pe Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Aradului. Preasfinția Sa a fost întâmpinat în fața bisericii din Ineu cu pâine și sare de către credincioșii îmbrăcați în straie naționale. După aceasta, Ierarhul a săvârșit Sfânta Liturghie în biserică cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Din sobor au făcut parte Părintele Adrian Zaha, protopopul Ineului, Pr. Dan Turean, preot slujitor la această parohie, Pr. Sever Mocanu, Parohia Ineu-Traian, Pr. Radu Constantinescu, biserică din

incinta Spitalului Ineu, Arhid. Gheorghe Lehaci. La sfânta slujbă a participat un număr mare de credincioși, în frunte cu primarul orașului, domnul Călin Abrudan.

În cuvântul de învățătură, Preasfințitul Emilian a vorbit despre marea însemnătate a praznicului Învierii din morți a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru viața creștinului și dobândirea mântuirii. Mântuirea pe care ne-a adus-o Hristos Domnul prin patima, moartea și Învierea Sa este legată strâns de împreună noastră ființare, a celor ce credem într-Însul. De asemenea, prăznuind Sfânta Înviere, noi vrem să întărim unitatea noastră a creștinilor întru credința cea una în Hristos Domnul care ne-a mântuit și ne-a făcut pe toți fii buni ai Tatălui ceresc, a adăugat Preasfinția Sa.

Răspunsurile liturgice au fost date de Corul Bisericii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil din Ineu. Au mai cântat pricesne și Grupul coral Ineoanii, precum și copii de la Gimnaziu. La momentul rânduit s-au împărțit foarte mulți copii.

La final, Părintele Adrian Zaha a mulțumit Preasfințitului pentru osteneala de a fi în mijlocul credincioșilor din Ineu, oferindu-i un buchet de flori și rugându-l să transmită IPS Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, întreaga ascultare fiască.

PS Părinte Emilian l-a felicitat pe preotul paroh și pe credincioșii parohiei pentru faptul că sunt o biserică vie prin mulțimea copiilor și a tinerilor prezenți la sfânta slujbă și pentru lucrările frumoase ce s-au făcut la împodobirea sfântului locaș.

Învieria Domnului sărbătorită de arădeni

Mii de credincioși arădeni au participat la Slujba Învierii și la Sfânta Liturghie din ziua Praznicului Învierii Domnului la Catedrala Arhiepiscopală din Arad, oficiate de Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, arhiepiscopul Aradului, înconjurat de un ales sobor de preoți și diaconi.

În seara zilei, pe platoul din fața Catedralei Arhiepiscopale, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, înconjurat de oficialitățile locale, de primari, preoți și credincioși din întreg cuprinsul eparhiei arădene, a întâmpinat venirea Sfintei Lumini, adusă de la Mormântul Domnului, din Ierusalim, prin purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, și cu sprijinul Consiliului Județean Arad. Cu acest prilej, Înaltpreasfinția Sa a rostit o scurtă alocuțiune.

În noapte, la Catedrala Arhiepiscopală, Arhiepiscopul Aradului a săvârșit slujba Învierii Domnului, înconjurat de soborul preoților și diaconilor catedrali,

în prezența unui număr impresionant de credincioși, adresând, la momentul potrivit, un părintesc cuvânt de învățătură.

În noaptea Sfințelor Paști, de slăvitul praznic al Învierii Domnului, Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Aradului, a slujit la Mănăstirea Arad-Gai, împreună cu un sobor de preoți și diaconi. După înconjurarea bisericii noi a mănăstirii, a fost citită Sfânta Evanghelie, în fața lăcașului de cult, urmând apoi cântarea Canonului Învierii, după rânduială. În continuare, Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, împreună cu soborul slujitor, a săvârșit Dumnezeiasca Liturghie în biserică mănăstirii. Răspunsurile liturgice au fost oferite de către un grup de studenți de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad.

În dimineața primei zile de Paști, Înaltpreasfințitul Timotei a oficiat Sfânta Liturghie arhierescă la Catedrala Arhiepiscopală, înconjurat fiind de soborul de preoți și diaconi ai catedralei. Cu acest prilej, Chiriarhul arădean a vorbit credincioșilor prezenți despre „Viață și lumină” (cf. citirilor scripturistice a praznicului: Faptele Ap. 1; Ioan 1), privind referirea la tâlcuirile câtorva dintre afirmațiile Mântuitorului despre Sine și care cheazăuiesc dănuirea credincioșilor cu El în veșnicie, scopul spre care tinde lumea prin creația de la început, a subliniat Chiriarhul arădean.

În ziua de duminică, Preasfințitul Emilian Crișanul a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită la Catedrala Veche din Arad. La momentul rânduit, Preasfințitul Emilian a rostit un cuvânt de învățătură despre însemnătatea acestui mare praznic.

În după-amiaza zilei de praznic, Chiriarhul a participat la slujba Vecerniei în Catedrala Veche din Arad, împreună cu Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Aradului.

După aceasta, Înaltpreasfinția Sa a oferit tradiționala recepție de praznicul Învierii Domnului, ostenitorilor Centrului eparhial, preoților din municipiu, reprezentanților mănăstirilor arădene, credincioșilor prezenți, la reședința chiriarhală. La această agapă, alături de cei amintiți au participat și Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, domnul Iustin Cionca, președintele Consiliului Județean Arad, Părintele Prof. Dr. Cristinel Ioja, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad ș.a.

La final, Chiriarhul a mulțumit domnului președinte al CJA pentru sprijinul acordat ca Sfânta Lumină să ajungă și la credincioșii arădeni, precum și tuturor celor de față pentru participare și a transmis un părintesc salut familiilor celor prezenți.

(Știrile au fost preluate de pe site-urile episcopiaradului.ro și basilica.ro)

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
 Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
 Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
 SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
 Administrație: Pr. FILIPALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
 Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
 Tipărit la Poudique srl Arad.
 ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
 Costul unui abonament este de 50 lei anual.